

Lukas II:9-14

En zie, een engel des Heeren stond bij hen, en de heerlijkheid des Heeren omscheen hen en zij vreesden met groote vreeze. En de engel zeide tot hen: Vreest niet... ¹⁾.

Wij hebben hierboven reeds uiteengezet, dat het ons niet zou baten, dat de Zoon van God ter wereld gekomen is, als wij niet wisten, waarom Hij ons is gezonden en niet kenden de goederen, die Hij ons heeft aangebracht. En daarin krijgen wij geen inzicht dan door het getuigenis des Evangelies. Temeer dan moeten wij aandacht schenken aan hetgeen hier meegedeeld wordt: de engelen hebben te hooge en onwaarderebare weldaad verklaard, waarop men bij de komst van Gods Zoon mag hopen. Want hun boodschap is niet voor een dag geweest noch voor een handjevol menschen, maar moet dienen voor alle tijden tot aan het einde der wereld, moet ook ons allen dienen van den grootste tot den kleinste toe.

Verder moeten wij er wel op letten, dat wij er geen winst mee zullen weten te doen, tenzij wij door vreeze en eerbied zijn aangeraakt. Zoo is het ook met de herders gegaan, van wie hier melding gemaakt wordt. Want er staat maar niet eenvoudig, dat de engel heeft gesproken, maar dat hij met zich getoond heeft een hemelsche heerlijkheid en dat de herders daardoor ontroerd zijn, zoodat het hun een schrik heeft bezorgd. Nadrukkelijk wordt dat er bij gezegd, opdat wij zouden leeren luisteren naar hetgeen ons hier met goddelijke autoriteit wordt verkondigd, in alle vreeze en ootmoed.

Men zal er velen aantreffen, wier ooren klinken van het Evangelie, maar het is zonder eenige vrucht. En waarom? Sommigen zijn opgeblazen van hoogmoed, anderen zijn zoo verwickeld in hun wereldsche gezindheden, dat Gods Woord voor hen geen gezag heeft. Ver-

¹⁾ Calv. Opera, XLVI, 285—298.

langen wij dus goede scholieren te zijn en dat ook de leer, die ons wordt gepredikt, ons strekke ter zaligheid, en dat wij er, gelijk behoort, door opgebouwd worden, ziet dan, aan welk einde wij moeten beginnen, nl. dat wij verstaan niet te doen te hebben met een sterfelijik schepsel, maar met den levenden God, voor Wien alle knie zich moet buigen om Hem eer te bewijzen. In ons zelf moeten wij verslagen zijn en beven (zooals daarover ook bij den profeet Jesaja gesproken wordt) telkens en zoo vaak God Zijn heiligen mond opent om ons te onderwijzen. Want al wie zoo Gods Woord niet geteekend ziet, opdat het gezag bij hem hebbe, zal zeker altijd verder gaan en nooit veranderen; al legt men hem den wil van God uit, hij gaat altijd zijn ouden gang. Weliswaar zullen wij geen zichtbaar teeken ontvangen, zoo vaak en zoo dikwijls het Woord Gods ons gepredikt wordt, maar wat voor één keer gebeurd is, heeft nu nog strekking voor ons. Verstaan wij het dan, dat het Evangelie nooit gepredikt wordt, of God heeft de eerste plaats, als de Werker, Die het zoo verordend heeft.

En evenals Hij Zijn Wet door zoovele teekenen en krachten bevestigd heeft, heeft Hij ook Zijn Evangelie bekrachtigd, en dat op een meer dan verwonderlijke manier, gelijk Hij er van spreekt door zijn profeet Haggai, dat de hemel en de aarde zeer bewogen zijn, toen het Evangelie is verkondigd geworden. Weliswaar beefde de aarde, toen de Wet aan het volk werd gegeven, de lucht werd er van bewogen; maar zoo moeten ook hemel en aarde ontroerd worden, wanneer men het Evangelie predikt: alles moet weergalmen van deze glorie Gods, die er in openbaar werd. Daar mag wel over nagedacht worden. Zoo ook moeten wij, wanneer wij de onderwijzing komen beluisteren, die men ons in den Naam Gods verkondigt, toegerust zijn met ootmoed en vreeze, om aan te nemen alles wat ons gezegd wordt, om er opmerkzaam op te zijn, en om niet een geest van bitterheid mee te brengen, een geest vol opstandigheid of aanmatiging en trotschheid. Wij moeten weten, dat wij met God te doen hebben, Die de gehoorzaamheid en onderworpenheid, welke wij Hem verschuldigd zijn, wil beproeven, zoo vaak Hij ons tot Zich roept. Dat is weer een punt.

Maar laten we nu luisteren naar hetgeen tot de herders gezegd wordt: Vreest niet, want ziet, ik verkondig u groote blijdschap, die al den volke wezen zal, nl. dat u heden geboren is de Zaligmaker, welke is Christus, de Heere, in de stad Davids. Hier zien

wij, hoe de vreeze der kinderen Gods getemperd worden moet, aangezien ons wordt betuigd, dat God slechts spreekt tot ons welzijn en onze zaligheid, en dat Hij geen rechterlijke strengheid jegens ons gebruikt, maar veeleer jegens ons Zich gedraagt als een goed en beminnelijk Vader, om ons als Zijn eigen kinderen in Zijne armen te nemen. De boozen en verworpenen zijn blij, wanneer zij ver van God zijn, wanneer zij hun geweten hebben verdoofd, zoodat er geen schroom meer in is, en zij denken er niet aan, dat zij eens rekenschap moeten afleggen; dan maken zij plezier en stormen als wilde beesten buiten de kooi. Nooit kunnen zij blij zijn, tenzij zij zóó verstompt zijn, dat zij God hebben vergeten en zich zelf doen gelooven, dat er geen hemelleven noch eenige religie is. Zietdaar de vreugde der verachters van God. Maar zoodra God hun eenig teeken van Zijn tegenwoordigheid geeft, ziet ze dan eens verbaasd staan, ja zoo verschrikt, dat het onmogelijk is hen weer te kalmeeren. Zoo komt het hun duur te staan, buiten de maat plezier gemaakt te hebben. Daarentegen zullen zij, die eenig gevoel hebben en eenig berouw en die eenig goed zaad van religie hebben en aan God denken, nooit zich kunnen verblijden, totdat zij er verzekerd van worden, dat Hij hun genadig zal zijn. Toch staat het zoo, dat zij tot zoo'n vreugde niet kunnen komen, tenzij zij eerst verschrikt zijn geworden. En hoe komt het daartoe? Daar is tweeërlei voor noodig. Want eenerzijds is het noodig, dat wij onze ellenden leeren kennen, dat wij er over verontrust worden, als zagen wij den dood ons reeds bereid; anderzijds, dat wij nooit de genade van God zullen smaken. Kortom, wij kunnen niet opgericht worden, als wij niet eerst neergeslagen zijn. En het kan niet anders, of, totdat God ons tot Zich geroepen heeft, zijn wij altijd als in de diepten der hel. Ziet dan, hoe de geloovigen zich niet kunnen verheugen in God en in de genade, die hun gegeven wordt door onzen Heere Jezus Christus, tenzij zij eerst door vreeze ontroerd zijn geworden. En daarna, wanneer God spreekt, moeten wij nog ontroerd worden, zooals ik reeds heb gezegd, en verstaan, dat Zijn Woord zulk een majesteit moet hebben, dat het alle scepters der aardsche koningen en al hun edicten te boven gaat. Zietdaar dan de tweeledige vreeze, die bij de geloovigen moet zijn.

Intusschen verzacht God het alles door te zeggen, dat Hij tot hen komt, niet om eenige strengheid uit te oefenen en hen te straffen, naar zij het verdiend hebben, maar dat Hij komt om Zich weder te verzoenen, opdat al hunne zonden begraven worden en onze Heere Jezus Christus voor al hunne ellenden genezing aanbrengt. Wanneer

wij dan ook dit woord hooren, nl. dat God onze zonden in de diepten der zee wil werpen (zooals er staat) en Hij ons om niet aanneemt door Zijn loutere goedheid in den Naam van onzen Heere Jezus Christus, dan is dat een blijdschap met droefheid gemengd, die de voleinding onzes heils is. Wanneer Paulus van de droefheid spreekt in II Cor. 7, zegt hij: al heb ik u door mijn brief bedroefd, het berouwt mij niet, hoewel het mij berouwd heeft. Want ik zie, dat die brief u voor een tijd bedroefd heeft. Ik ben er nu blij om. Waarom zegt hij dat? Omdat wij onmogelijk, zooals ik al zei, Gods goedheid kunnen aannemen, totdat wij geleerd hebben ons zelven vanwege onze zonden te mishagen; maar dan komt de blijdschap. Leeren wij dan ook alzoo te zuchten, zoo vaak wij aan onze ongerechtigheden denken, en er een afschrik van te hebben, en geen rust noch vergenoeging te hebben, totdat God voor ons treedt en ons geruststelt door ons te verklaren, dat Zijn toorn van ons afgekeerd is en dat Hij door onzen Heere Jezus Christus ons genadig wil zijn en ons, hoe het ook zij, als Zijne kinderen wil behouden, ook al zijn wij zóó boos en verkeerd geweest, dat wij Hem ten vijand waren.

Zietdaar de blijdschap, waarvan hier gesproken wordt en welke heelemaal de droefheid moet wegnemen, welke wij zouden kunnen opgevat hebben vanwege onze armoede en ellende. Daarom zegt ook de engel: Vreest niet, want ik verkondig u groote blijdschap. Kortom, wij moeten zoo leeren, altijd als arme, bange lieden te zijn, totdat wij vertroost en verblijd worden door het Evangelie. Elders moeten wij geen vrede zoeken, of wee onzer, want als wij komen in te dommelen in onze vleierijen, dan zal de duivel spoedig de overwinning behaald hebben; dan zien wij ons al in zijn banden en strikken, kortom, wij zijn, als arme slaven, zijn gevangenen. Laat ons alzoo dit woord goed vasthouden, nl. dat wij nooit verblijd moeten zijn, totdat wij deze zekerheid hebben: God heeft ons lief, Hij is ons goedgunstig, hoewel wij het onwaardig zijn. Op dat fundament moeten wij bouwen, of anders zullen al onze vreugden verkeerd worden in weening en knersing der tanden.

Verder, de engel laat het er niet bij te zeggen, dat hij blijdschap verkondigt, maar hij zegt: een groote blijdschap die zelfs al den volke wezen zal. Wegen wij dit goed. Want als dit woord er niet aan toegevoegd was, zouden wij ons kunnen inbeelden, dat wat Lukas meedeelt, slechts van beteekenis ware geweest zijn voor de herders, over wie hij spreekt. Maar deze vreugde moet uitgebreid worden over heel het volk. Weliswaar spreekt de

engel hier van de Joden. Want zij waren het uitverkoren volk. Maar nu is de middelmuur gebroken, zegt Paulus, en Jezus Christus verkondigt door het Evangelie vrede aan hen, die tevoren verre waren, gelijk als aan hen, die nabij waren. De Joden zijn met God in het verbond opgenomen, toen Hij hen in den persoon van Abraham heeft aangenomen en deze aanneming door Zijn Wet heeft bekrachtigd. Maar nu, hoewel wij verre zijn geweest, is God toch ook tot ons genaderd en wil Hij, dat deze leer der verzoening algemeen zal zijn. Dáárom staat er, dat Jezus Christus door het Evangelie vrede verkondigt aan hen, die tevoren verre van God waren en geen kennis aan Hem hadden. Welnu dan, waar ons hier door den Engel verklaard wordt, dat wij ons in de komst van den Heere Jezus Christus moeten verblijden, niet op een alledaagsche of gewone wijze maar verrukt over alles, dan moeten wij onze winst met die boodschap doen.

En hoe zullen wij deze vreugde vatten? Dit is wel zeker, dat, als wij verstrikt zijn in de wellusten en genietingen dezer wereld, bedwelmd in onze hartstochten, wij ons nooit zullen verblijden in de genade, die ons aangebracht wordt door den Zoon van God. Volgen wij dan maar de herders, want hun positie is er, wat deze wereld aangaat, niet beter op geworden, van dat zij dit woord van den engel gehoord hebben en gezien hebben, dat de Zoon Gods geboren was. Want zij kwamen terug zooals tevoren; zij zijn geweest in de koude van den nacht en in de hitte van den dag, en hebben arm geleefd, terwijl zij over hun vee de wacht hielden. Kortom, wij zien niet, dat zij iets gewonnen hebben, zooveel het vleesch aangaat en dit wankel leven aangaat, dat zij zoo'n voorrecht hadden, als waarvan hier gesproken wordt. Denniettemin hebben zij niet opgehouden zich te verblijden. Ziet, daarin moeten wij aan hun voorbeeld gelijkvormig worden: al doet het Evangelie ons niet toenemen in rijkdom of eer, al brengt het ons geen lusten noch genoegens, toch moeten wij zonder onderlaten tot deze geestelijke vreugde opgeheven worden, dat wij er blijde mee zijn, dat God ons goedgunstig is. Geen ander goed noch ander geluk dan dat hebben wij te zoeken en daarin moeten wij al onze rust vinden. Dan zullen de ellendigen niet ophouden zich te verheugen, ook al worden zij op alle manier bedroefd en vervolgd en de een door ziekte, de ander door verachting getroffen, zoodat zij heelemaal verworpelingen zijn. Anderen laten hun vleugels hangen en kwijnen weg als beklagenswaardige schepselen, maar zij zullen altijd stof hebben om te roemen, zooals Paulus ook zegt in

Rom. 5: Indien wij gerechtvaardigd zijn door het geloof, dan hebben wij altijd gelegenheid om te roemen, aangezien wij met onzen God vrede hebben. Daardoor komt het, dat de verdrukkingen zelf ons roemensstof geven, want zij worden aangewend ten dienste onzer zaligheid, en God maakt, dat wij er winst van hebben en het ons profijtelijk is. Want wij ondervinden Zijn hulp en bijstand, wanneer wij van de menschen verlaten worden, geen raad meer weten, mits wij niet ophouden op onzen God te hopen en de stellige zekerheid te hebben, dat Hij met ons is, wanneer Hij het ons Zelf heeft verzekerd. Zoo vinden wij dan in onze verdrukkingen oorzaak van roem, zelfs nog als het Evangelie ons niet alleen geen voordeel en genoegens en wellusten en rijkdom dezer wereld brengt, maar veelmeer voor ons een aanleiding is, dat men ons vervolgt, dat men ons kwelt. Zoo zien wij er velen, die geen andere bezoldiging ontvangen voor hun volgen van het Evangelie, dan dat men hen heeft vervolgd, verjaagd, dat zij van hun goederen zijn beroofd, sommigen al hun vermogen hebben verloren, anderen in zeer nauwe kerkers zijn opgesloten, anderen zelfs wreed naar den brandstapel gesleurd. Hoewel, zeg ik, vele arme geloovigen geen andere belooning hebben gehad voor hun aannemen van het Evangelie, toch moet deze vreugde, waarvan hier gesproken wordt, het teboven komen, en wij moeten leeren te rusten in de liefde, welke onze Heere Jezus Christus ons toedraagt, aangezien Hij ons ten Vader en Zaligmaker wil zijn, en ons houden wil voor Zijne kinderen. Dat alles moge dan al die droefheden verzachten, die wij zouden kunnen hebben; wij moeten moed grijpen bij de genade en de goedheid van onzen Heere Jezus Christus. Zoo zegt Paulus ook, dat wij niet bezwijken; ook al wordt de uitwendige mensch verdorven, de inwendige wordt vernieuwd. Want onze zeer lichte verdrukking, die haast voorbijgaat, werkt in ons een wonder uitnemend gewicht van heerlijkheid.

Dat hebben wij dan in hoofdzaak te onthouden en zoo moeten wij deze leer beoefenen, wanneer gezegd wordt, dat deze vreugde, zelfs een groote vreugde al den volke wezen zal. Het moge waar zijn, dat allen zich er niet over verheugd hebben, maar van Gods kant is hun de vreugde aangeboden. De ongeloovigen moeten dan ook niet te verontschuldigen geworden zijn, aangezien zij zich door hun eigen boosheid van de genade Gods, die hun was aangeboden, beroofd hebben. Kortom, het is er zoo mee gelegen, dat God uitspreekt, dat Hij met de komst van Zijn eenigen Zoon tot Zich wil vergaderen de arme schapen, die verdwaald en verloren waren; Hij wil van

dood ten leven wekken degenen, die van Hem vervreemd waren. Daarom moeten wij onzerzijds zulk een weldaad door geloof aannemen. Weliswaar is het geloof een bijzondere gave van den Geest Gods, maar toch, wij moeten niet tegenstreven, wanneer Hij zoo vriendelijk tot ons spreekt, ons noodigt en ons niets vraagt dan dat wij met Hem vereenigd worden, om te genieten van de volheid der weldaden, welke Hij neergelegd heeft in onzen Heere Jezus Christus.

Ook moeten wij goed letten op hetgeen er aan toegevoegd wordt, dat deze groote blijdschap gefundeerd is in onzen Heere Jezus Christus. Want, zoo zegt hij, u is de Zaligmaker der wereld geboren, Christus, de Heere, in de stad Davids. Wij zien hier, wat Paulus behandelt in den door mij boven aangehaalden tekst uit Ef. 2, nl. dat Jezus Christus onze vrede is. Steeds meer moeten wij daaruit afleiden, dat Hij ook onze vreugde is. En inderdaad, wat zou het zijn, wanneer wij aan God denken, als Jezus Christus ons niet tegemoet kwam en er niet was als Voorspraak om voor ons genade te verwerven? De Majesteit Gods is zoo verschrikkelijk, dat wij beschaamd zouden blijven staan, ja het was om ons tot wanhoop te doen vervallen. Want wanneer wij een vergelijking maken tusschen God en ons, dan moet Hij onze Rechter zijn. Naardien wij zondaars zijn, moet Hij ons wel den oorlog aandoen, en waar wij tegen Hem strijden, moet Hij ons wel nederwerpen, want wij schenden Zijne gerechtigheid, die meer waard is dan al het leven der wereld. Alzoo dan, aangezien wij God ons niet anders voorstellen kunnen dan als een doodelijken vijand en als een rechter, die gewapend is om ons te verdelen en heelemaal uit te roeien, waar zal onze vreugde zijn? Tenzij onze Heere Jezus Christus Zich in het midden stelle en ons zegge, dat Hij, Die de eeuwige God is, Zich met ons vleesch en met onze natuur bekleed heeft, om zelfs onze broeder te zijn; dat Hij zelfs den vloek onzer zonden op Zich genomen heeft en den last heeft gedragen, zwaar om ons allen neer te drukken, opdat wij nu niet meer schuldig voor God zouden bevonden worden en onze zonden noch in rekening noch in herinnering komen; ja zelfs dat Hij ons heeft bekleed met Zijne gerechtigheid, opdat wij met opgeheven hoofd kunnen komen en weten, dat God ons onze ongerechtigheden niet toerekent, maar veeleer, dat Hij ons kent en aanneemt, als hadden wij Hem tot den einde toe gediend, nl. in den naam van Zijnen Zoon.

Ziet dan, zeg ik, hoe deze blijdschap, die ons door het Evangelie wordt onderwezen, haar grondslag heeft in onzen Heere Jezus

Christus. Alwie het werk van Jezus Christus niet kent, die zal nooit zich op God kunnen verlaten en geen smeekingen en gebeden kunnen doen. Hij zal altijd in onrust en twijfel zijn. Ja, er zal slechts gemeinsdheid zijn, als het geloof niet voorop gaat en ons den weg wijst; zeker, zeg ik, zullen wij dan geen toegang tot God hebben. Waar het zoo staat, moet het geloof zijn blik gevestigd hebben op Jezus Christus als het eenige doel, waarnaar wij ons moeten uitstrekken. Letten wij er dan wel op, dat naar de mate van het geloof, dat wij in Jezus Christus hebben, we ook rust en blijdschap kunnen hebben in onze verhouding tot God. Zoozeer geldt, dat wij door onzen Heere Jezus Christus verzoend worden, gelijk ook in den tweeden brief aan de Corinthiërs staat: God was in Jezus Christus de wereld met Zichzelf verzoenende. Ook heden gaat God daar nog mee voort, wanneer het Evangelie ons wordt gepredikt. Ook tot ons komt deze boodschap, aangezien Hij, Die geen zonde gekend heeft, zonde is gemaakt voor ons, d.w.z.: Hij heeft onze vervloeking gedragen en is als 't ware door God Zijn Vader in onzen naam vervloekt.

Verder, opdat dit ons te beter zou worden verzekerd, staat er, dat Hij ons is geboren. Als de engel eenvoudig had gezegd: de Zaligmaker is geboren, lag daar reeds genoeg in om ons tot God te trekken. Maar toch zouden wij nog aanleiding hebben gehad om te wankelen, zooals wij van nature tot wantrouwen geneigd zijn, en tot geen besluit kunnen komen, als onze Heere ons niet op alle manier verzekering geeft. Het is dus geen overtollig woord, wanneer gezegd wordt: de Zaligmaker is voor ons geboren. Hiermee wordt zooveel gezegd als: Hij geeft Zich aan ons, Hij is niet gekomen voor Zichzelf, maar voor ons welzijn en onze zaligheid, en ons blijft niets anders over dan Hem aan te nemen, aangezien de Vader gewild heeft, dat Hij de onze zou zijn. Zoo wordt ook door Jesaja gezegd: de Zoon is ons gegeven, het Kind is ons geboren. Ziet dan, dat de profeet reeds lang tevoren heeft uitgesproken, wat de reden zou zijn van de komst van Jezus Christus in deze wereld. Hij zegt, dat het Kind óns is geboren. Als hij gezegd had: het Kind zal geboren worden, dan hield dat al veel in. Maar dat was niet genoeg geweest. Er waren nog altijd sommige tegenwerpingen te maken, en men had niet nagelaten te redetwisten: ja, al is Gods Zoon geboren, daarmee is niet gezegd, dat óns daarvan eenige nuttigheid toekomt. Maar de profeet zegt uitdrukkelijk, dat het voor ons is, dat het Kind is geboren, dat het voor ons is, dat Het is gegeven.

Zoo zegt ook Zacharia: Zie, uw Koning, Die tot u en voor u komt, o dochter Sions. Zoo zien wij dan, dat het onmogelijk is deze geestelijke vreugde te smaken, waarvan hier melding gemaakt wordt, tenzij wij hierop vast staan, dat onze Heere Jezus Christus volkomen aan ons gegeven is, aangezien de Vader het zoo gewild heeft. Zoo staat ook bij Johannes, dat Hij Zijn eeniggeboren Zoon niet gespaard heeft, maar dat Hij Hem voor ons in den dood heeft overgeleverd; en verder, dat Hij Hem aan ons gegeven heeft, opdat Hij ons erfdeel zou zijn en wij Hem zouden bezitten. Aangezien Hij Hem dan alzo aan ons heeft gegeven, hoe zal Hij, zegt Paulus, ons dan al het overige onthouden? Want alle goederen, die men in deze wereld zich kan voorstellen, zijn veel minder dan Jezus Christus, Die de beminde Zoon is en de eeuwige Wijsheid des Vaders. Alzoo dan, wanneer Jezus Christus de onze is en slechts vraagt, dat wij ons in Hem en in Zijn persoon zullen verblijden, dan mogen we niet anders denken, aangezien alle volkomenheid van wijsheid, gerechtigheid, leven en heerlijkheid in Hem is, of dat alles wordt ons tevens met Hem geschonken. Ziet dan de grootte dezer vreugde, waarover de engel hierboven gesproken heeft.

Nadrukkelijk wordt er nu gezegd: de Christus, de Heere is geboren in de stad Davids. Dat geschiedt weer om te bewijzen, dat hij niets nieuws zegt. Want als de herders nooit hadden hooren spreken over den Verlosser, was dat zeer vreemd geweest, en de rede was te kort en te duister geweest, te zeggen, dat de Zaligmaker is geboren. Maar omdat zij reeds van hun kindsheid af eenigermate gehoord hadden, dat God Zijn volk zou herstellen en er een Zaligmaker zou komen Die beloofd was, zegt hij nadrukkelijk: het is Christus, de Heere. Als wilde hij zeggen: het kome u in de gedachte, dat God een koninklijke zalving bevolen heeft om te be- tekenen, dat er een uitverkoren en door Hem verkozen Koning zou komen en in Zijn Naam worden aangesteld, die heel het volk zou moeten vergaderen, en dat die Koning de ware Souverein zou zijn en de band van alle vereeniging. Weliswaar zijn onder de Wet de Koningen gezalfd geworden, maar toch was dat slechts zinnebeeld en afschaduwing; en dan, die zalving strekte zich niet uit tot heel het volk. Met Jezus Christus staan de zaken anders. Want hier gaat het niet om zichtbare en stoffelijke olie, maar om den H. Geest. Hij heeft dan alle de gaven van den Geest Gods ontvangen. En hoe? Niet tot Zijn eigen nut, maar opdat zij over ons uitgebreid zouden worden en wij er deelgenooten van zouden zijn, een iegelijk dan naar de

mate van genade, die wij putten bij dezen grooten Zaligmaker. Maar al zij dit zoo, toch heeft Hij ons allen met Zijne goederen verrijkt, naar het Hem behaagd heeft daarvan ons mee te deelen en uit te reiken. Ziet dan, met welk recht en reden Hij Christus genaamd wordt. Ziet, waarom ook wij Christenen genaamd worden, d.w.z. deelgenooten aan de geestelijke zalving, die ons in ons Hoofd is gegeven. Zijn wij dan ook heelemaal ontbloot en ledig aan den Geest Gods, dan misbruiken wij zekerlijk dezen zoo eervollen titel van Christen-zijn, omdat die ons heelemaal niet toekomt. Merken wij dan wel op, dat Jezus Christus is gekomen en gezalfd geworden, d.w.z. ontvangen heeft alle volkomenheid van geestelijke goederen, opdat wij uit Zijne volheid zouden putten ook genade voor genade. Wij moeten dus komen tot deze fontein; inzien, dat wij verstoken zijn van alle goed, en dat er in ons geen enkele druppel is, maar dat wij moeten komen tot deze fontein en vrijmoedig daaruit putten, wetend, dat zij nooit zal uitdrogen. En hoe meer elk geloovige komt tot deze volheid om verzadigd te worden, des te meer zal hij wassen en er altijd voordeel van hebben. En zoo zullen ook wij ontvangen genade voor genade, d.w.z. wij kunnen niet deelen in eenige genade Gods, tenzij voor zoover alles gesteld wordt in onzen Heere Jezus Christus. En wij moeten geen lange omwegen maken om tot Hem te komen, want door het Evangelie spreekt Hij uit, dat Hij nog heden de onze is.

Verder moeten wij ook leeren Hem onderworpen te zijn, als wij Christenen willen zijn, d.w.z. als wij genieten willen van de goederen, die Hij ons heeft aangebracht, dan moet Hij voor ons H e e r zijn, d.w.z. alle hoogheid over ons hebben. Het mag niet voorkomen, dat wij Hem niet zouden gehoorzamen, zooals ook staat in Psalm 110, dat wij Hem een vrijwillig volk zullen zijn op den dag Zijner heirkrachten. En dagelijks worden wij vermaand, als voor Gods oog te wandelen en bereid te zijn Zijn wil te volgen om te zeggen: Heere, hier ben ik, beschik over mijn persoon en over mijn goed, naar het U zal behagen. Wanneer wij dus een vrijwillig volk zijn, als God ons roept, dan zullen wij toonen en bewijzen metterdaad, dat Gods Zoon onze Heere is.

Voorts moeten wij verstaan, dat Hij het alleen moet zijn en geen tweede naast Hem, opdat wij niet zoo heen en weer loopen als de arme papisten doen. Weliswaar zullen er heerlijkheden der wereld zijn, vorstendommen, waardigheden en staten, en het Koninkrijk van onzen Heere Jezus Christus verbiedt geenszins zoo'n orde en politie.

Maar hier wordt gehandeld over het hemelsch Koninkrijk, d.w.z. dat ons geleerd wordt te wandelen als voor Gods oog, en dat wij, hoewel wonend in de wereld, er zoozeer vreemdelingen zijn, dat wij onderwijl door het geloof en hoop onze harten opwaarts gericht hebben en hier niet vastgehouden worden in den poel van onze zorgen en genoegens. Ziet dan, hoe wij onzen Heere Jezus Christus tot eenigen Heer moeten hebben. De papisten zullen de maagd Maria hebben, zij zullen Sint Michiel hebben, Sint-Pieter, Sint-Willem, kortom, alles zal voor hen Heer zijn. En waarom? Omdat Jezus daar met voeten getreden wordt en nagenoeg verworpen en miskend wordt. Alzoo mogen wij er dus wel op letten, dat deze naam hier aan den Zoon van God gegeven wordt, aangezien hij alleen op Hem van toepassing is en het een privilege is, dat Hij altijd heeft gehad, en dat ook geen schepsel, welk het ook zijn moge, behoort toegekend te worden. Daarom ook zegt Paulus: Hoewel vele goden onder de blinden en onwetenden vermaard zijn en er verscheiden heeren zijn, hebben wij nochtans maar één God en slechts één Heer, Jezus Christus, Die ons Hoofd is. Want Hij moet zijn de eenige band onzer vereeniging, opdat wij door Hem vereenigd worden met God Zijn Vader.

Deze benaming houdt ook verband met hetgeen de engel er aan toevoegt: dat de Heere is geboren in de stad Davids. Het is, als haalde hij de profeten aan om ons te toonen, dat wat hij bekend maakt authentiek is, aangezien God van alle tijden heeft voorzeggd, dat Hij Hem zou zenden, Die verwacht was door de vaderen en door alle geloovigen en in 't algemeen door heel de Kerk. Aangezien het dan zoo is, laten wij dan leeren ons in onzen Heere te verblijden, Hem te zoeken in de Wet en in het Evangelie. Want Hij is het einde der Wet, zooals Paulus zegt. Verstaan wij alzoo dan, dat Wet en Profeten gegeven zijn, opdat wij ook onzen Heere Jezus Christus zouden kennen. Hij begon gekend te worden zelfs vóór de Wet, en toen het Evangelie er bij kwam, hebben wij een veel wijdloopiger verklaring gekregen, opdat wij te minder verontschuldiging zouden hebben, en ook opdat de toegang ons te gemakkelijker zou zijn en wij vorderingen konden maken in de leerschool Gods, aangezien Hij Zijn hart blootlegde en niets ons meer verborgen werd, gelijk wij ook in waarheid zullen bevinden, dat in Jezus Christus alle schatten der wijsheid en der kennis liggen. Weliswaar staat er, dat zij in Hem verborgen zijn, maar dat is, omdat de hoogmoedigen der wereld er geenzins in kunnen bijten; het is om voor hen de deur te sluiten. Maar wanneer wij komen in eenvoudigheid

des geloofs tot Jezus Christus, al is er dan geen groote praal noch luister, dan zullen wij toch bekennen, dat Hij alle de schatten der wijsheid en der kennis bezit, dat Hij er de volkomenheid van heeft, voorzover het noodig zal zijn tot onze zaligheid.

Zietdaar dan in hoofdzaak, wat wij hebben te onthouden. Nu moest de boodschap van den engel ons wel genoeg zijn. Maar God heeft nog hierop acht geslagen, dat wij heelemaal aan ijdelheid en leugen zijn overgegeven, en dat wij ons niet bij Zijn waarheid kunnen houden, tenzij wij er als met geweld bij gehouden worden. En zoo heeft Hij er nog een sterkere bekrachtiging aan toe willen voegen. Daarom staat er, dat er van stonden aan verschenen is een groote menigte des hemelschen heirlegers. Ziet dan, hoe God Zich niet vergenoegt met één enkel getuige, hoewel Hij den engel Zijn heerlijkheid had ingedrukt, zooals wij de zon door haar stralen, die overal verspreid worden, kennen. Alzoo, wanneer God dit hemelsch heirleger heeft gezonden en de engelen hebben allen verkondigd, dat God met de wereld verzoend was, dan hebben de menschen wel reden zich over zulk een vrede te verblijden, en met dankzegging een zoodanige en onschatbare weldaad te ontvangen, om ervan te genieten. Wanneer wij nu zien, dat God Zijn genade door een ontallijke menigte engelen zoo heeft willen laten verkondigen, mogen wij wel verstaan, hoe groot onze ongeloovigheid is. Want, zooals ik zoo pas al heb gezegd, anders zou dit overbodig geweest zijn. Maar God weet, hoe wij zijn, nl., dat wij niets doen dan wankelen; er is in ons slechts lichtvaardigheid en onstandvastigheid; zelfs zijn wij onhandelbaar, en op geen manier kan Hij ons winnen: wanneer Hij ons Zijne genade vóórhoudt, draaien wij de oogen een anderen kant uit, of wij wijken terug en zijn als woeste dieren die tegen Hem achteruit slaan. Wanneer God dan alzoo zulk een geneesmiddel aanwendt en wil, dat wij heelemaal verzekerd worden, dat Hij ons tot Vader en Redder zal zijn door Zijnen eenigen Zoon, dan klaagt Hij ons aan en veroordeelt ons wegens ongeloovigheid. En wij onzerzijds moeten de veroordeeling aanvaarden. Maar intusschen moeten wij ook tot ons nut de hulpmiddelen gebruiken, die God ons geeft, en niet aankomen met eigenwijsheid om te zeggen: Ho, het is nu genoeg, ik heb alles van het begin af gehoord. Verschillende wispelturige lieden zullen zoo spreken; zoodra zij een weinig van het Evangelie hebben leeren kennen, zijn zij de grootste geleerden van de wereld, maar wanneer de nood aan den man komt, toonen zij, dat er slechts wind en rook was. Want er is

niets noodig om hun geloof te niet te doen, de minste beproeving der wereld zal hen neerslaan. Dat is het loon voor hun verwaandheid. Daarom, verstaan wij toch onze wankelmoedigheid, ja verstaan wij, dat er slechts leugen in ons is, opdat wij alle hulpmiddelen aanwenden, die God ons geeft en er door versterkt worden; verachten wij niet de geneesmiddelen, waarvan Hij weet, dat zij voor ons geëigend en geschikt zijn. Dit is het dan in hoofdzaak, wat wij hebben te onthouden, wanneer er staat, dat een ontallijke menigte engelen verschenen is met hem, die reeds had gesproken.

Verder, welk schild zullen wij kunnen maken van onwetendheid, wanneer wij geen geloof hechten aan zoovele getuigen Gods? Hij zegt, dat in den mond van twee of drie getuigen alle twist zal worden beslecht en afgedaan. En nu zendt God geen drie of vier getuigen, maar Hij zendt een heel leger, en dat niet van sterfelijke menschen, maar het zijn engelen. Zelfs ligt Zijn glans op hen, zij zijn als een bevestiging van Zijn gerechtigheid, goedheid, kracht, zoo zelfs dat Zijn Naam hun wordt toegekend, zoodat zij goden genaamd worden, niet om daarmee Hem iets te ontrooven of om Zijne majesteit te verminderen, maar om uit te drukken, dat Hij onder hen woont. Waar wij dan de engelen van het paradijs tot getuigen hebben, dat God met ons verzoend is, en er zijn geen drie of een dozijn maar een ontallijke menigte, en God heeft het ons willen bekend maken en onzen twijfel en wantrouwen willen te hulp komen — moeten wij dan niet meer dan verdorven zijn, ja als bezeten van den Satan, als wij nog niet leeren zulk een boodschap aan te nemen, er ons aan te houden, en er zoo door versterkt te worden, dat het ons een onverwinnlijke veste is tegen alles, wat de duivel tegen ons in 't werk zal kunnen stellen? Ziet dan nog, hoe wij ons profijt met dezen tekst moeten doen.

Letten wij nu nog in het kort op hetgeen door al de engelen gezegd wordt: Eere zij omhoog in den hemel aan God, en vrede op aarde voor de menschen. Hoe wel dit kan verbonden worden met hetgeen volgt, dat er een welbehagen is jegens de menschen, zal toch de betekenis er niet door veranderen. Daarom moeten wij ons hierbij niet lang ophouden. Wat de zaak zelf aangaat, de engelen wekken hier de herders en in hun persoon ons allen op, de goedheid van onzen God groot te maken en Hem den lof en de dankzegging te brengen, die Hem toekomt. Want dat is ook het doel onzer zaligheid, zooals Paulus ervan spreekt, bovenal in het eerste hoofdstuk der Efeziërs. Wel is het een leer, die vrij algemeen is,

maar toch, daar is ze het breedst uitgewerkt. Waarom dan heeft God ons Zijn eenigen Zoon gezonden? Opdat Hij verheerlijkt zou worden. Eere zij dus God in de hoogste plaatsen. Dat houdt nu twee stukken in: het eene is, dat wij de oorzaak onzer zaligheid niet elders mogen zoeken dan in de loutere goedheid Gods. Want als wij er iets van het onze aan toebachten, of als de schepselen ons erbij konden helpen, zou zekerlijk een deel van den roem aan ons of wel aan de schepselen verschuldigd zijn. Maar wanneer gezegd wordt: Eere zij God in de hoogste plaatsen, dan moet heel de rest vernederd worden en God alleen overblijven, Die hier als auteur van alle goed erkend wordt. Ziet dan, hoe de eere Gods dient om alle hoogheid der schepselen te niet te doen. Hier gaat het ook niet aan, eenige vermenging te maken, maar wij moeten verstaan, dat Jezus Christus ons is gegeven, omdat God alzoo lief de wereld heeft gehad (gelijk wij die uitspraak al uit Joh. 3 hebben aangehaald), dat Hij Zijn eenigen Zoon niet gespaard heeft, maar heeft Hem in den dood overgeleverd voor ons. Wanneer wij dan ook geredeneerd en geredeneerd hebben en heel wat beschouwingen hebben gehouden om te weten, hoe Jezus Christus ons is gegeven — het is vanwege de liefde van God, d.w.z. uit Zijn vrije goedheid. Dus moet voor Hem alleen de eere zijn, men beroove Hem er niet van om er buit van te maken en aan elk zijn brok en zijn stuk te geven, zooals men dat heeft gedaan en het nog heden doet in dat vervloekte pausdom.

Maar dan is er nog een tweede stuk, nl. dat wij niet ondankbaar moeten zijn. Wanneer God ons verblijdt en Zich jegens ons zoo goedertieren bewijst, dan komt het niet te pas, dat wij ingedommeld blijven zitten, maar dan moet deze vreugde ons ontroeren en ons doen branden en heelemaal doen ontvlammen om onzen God te verheerlijken. Want Hij heeft ons getrokken uit de duisternis van den dood en ons gevoerd tot het Koninkrijk des levens, zegt Petrus, opdat wij Zijn onsterfelijken lof zouden vertellen. En inderdaad, wanneer Jesaja spreekt over zijn prediking, dan zegt hij, dat God Zich een volk heeft verworven, opdat Hij er door verheerlijkt zou worden, en dat wij zijn als de planten en de vruchten Zijner erfenis, welke Hij vraagt; evenals wanneer een mensch een wijngaard plant en een akker bebouwt, hij er vrucht van plukt. Weliswaar kan God niets van ons ontvangen, maar, al moge dit zoo zijn, toch wil Hij verheerlijkt worden, hoewel wij Hem niets kunnen toebrengen. Ziet dan, hoe de vrucht van het Evangelie moet zijn, te toonen, hoezeer wij een brandenden ijver hebben om Gode te offeren den lof, welken Hij

waard is, omdat Hij door Zijn oneindige barmhartigheid ons heeft getrokken uit de diepte van den dood, waar wij ingestort waren.

Nog voegt hij er bij: *Vrede op aarde*. En waarom? Omdat God Zijn welbehagen in menschen genomen heeft. Dit dient, om nog beter te bevestigen, wat wij hiervoor gezegd hebben, nl. dat alle vrede vervloekt is, tenzij hij verband houdt met de verzoening en met het verbond, dat God met ons heeft gemaakt. Wanneer wij weten, dat God ons goedgunstig is en in plaats van ons ten vijand te zijn (zooals wij dat waard waren), in plaats van ons ten Rechter te zijn, gelijk wij Hem tot toorn tergen door onze weerspanning en ongerechtigheden, in plaats daarvan, zeg ik, ons ten Vader en Zaligmaker is, en slechts vraagt Zich in ons te verblijden, opdat wij ons in Hem verblijden — wanneer wij dan dat bezitten, dan kunnen wij vrede hebben. Ziet dan, hoe wij rust vinden, en hoe al ons vergenoegen afhangt van het welbehagen onzes Gods, nl. dat het Hem behaagt, ons in genade aan te nemen en te toonen, dat Hij ons een vaderlijke liefde toedraagt, inplaats dat Hij ons kon uitdelgen uit het getal Zijner schepselen.

Dit is in het pausdom zeer vervalscht. Want zij zullen wel vaak genoeg hun *Gloria in excelsis* zingen, maar zij hebben deze woorden leelijk van hun kracht beroofd, zoodat men daarin ziet, dat zij vleeschelijke duivels zijn. Want zij zeggen, dat de vrede is voor de menschen van goeden wille, en daarop gronden zij hun verdiensten en achten, dat de genade Gods geen nut doet, als de menschen haar niet eigener beweging aannemen. Wanneer zij dus *Gloria in excelsis Deo* lustig hebben gezongen, hebben gehuild als woeste wolven, rooven zij vlak daarna de eere van God, wanneer zij den goeden wil des menschen oprichten.

Maar wij zien, waarop de engelen hebben gedoeld, nl. dat God waard is alleen alle eere van ons te hebben, en dat wij den mond openen zullen om Hem dank te bewijzen daarvoor, dat Hij Zich met ons verzoend heeft, naardien Zijn welbehagen het zoo heeft meegebracht, nl. dat Hij geen acht heeft geslagen op onze ellenden, dan om ons daarin te hulp te komen en niet om ons te straffen naar onze overtredingen, om ons te verwerpen, hoewel wij Hem terecht tot een verfoeiing zijn; maar Hij heeft welbehagen aan ons genomen, Hij heeft ons nl. willen meedeelen de onbegrijpelijke rijkdommen Zijner barmhartigheid; Hij heeft ons voor

lief genomen, ons die vol bezoedeling waren en die slechts stoffe bezaten van dood en vloek, uit oorzaak van de zonde, waarvan Hij een afkeer heeft. Aangezien God dan Zich zoo heeft willen neerbuigen en ons in genade heeft aangenomen en ontvouwd heeft Zijn gunst jegens ons, zoo hebben wij daarin stof voor verheuging. En het dient ook tot de zekerheid van ons geloof, dat wij God vrijmoedig kunnen aanroepen, en kunnen strijden tegen alle verzoekingingen welke ons zouden mogen overkomen, waar wij weten altijd toegang tot Hem te hebben, wanneer wij ons tot Hem wenden door onzen Heere Jezus Christus en weten, dat wij door Zijn vrije goedheid Hem aangenaam zijn.